

HIPOTEKA NA BRODU

Tekst: **odvjetnica Tiziana Paris**
Foto: **arhiva Burze Nautike**

Što je hipoteka? Kako ista nastaje? Što znači biti hipotekarni vjerovnik i kako namiriti svoju tražbinu ako je predmet hipoteke plovilo? Na ova i još mnogobrojna druga pitanja odgovoriti ćemo u nastavku ovog teksta

U detaljnoj analizi prethodnog članka vezano za privilegije na brodu, utvrdili smo kako su isti, kao i hipoteke, založno pravo. U daljnjoj smo analizi privilegija, međutim, istaknuli kako su isti, za razliku od hipoteke, zakonsko založno pravo jer se

osnuju po sili zakona, što u konkretnom slučaju kod hipoteke nije moguće.

Prvenstveno želimo istaknuti kako je hipoteka instrument osiguranja odnosno ista je stvarnopravno jamstvo za dugoročne kredite broda, koja djeluje prema svima čim se upiše u

upisnik brodova. Vlasnici brodova ili brodograditelji redovno koriste institut hipoteke na brodovima kada uzimaju kredite od banaka ili kreditora, kojima hipoteka na brodu daje pravo namirenja kredita iz založenog broda, ako im potraživanje iz kredita ne podmiri

hipotekarni dužnik. Hipoteka na brodu je pravni institut koji u hrvatsko pomorsko pravo ulazi putem zakona koji ga uvode u pomorsko gospodarstvo početkom dvadesetog stoljeća kao stvarnopravno jamstvo na brodu radi zaštite dugoročnih kredita. Uvođenje toga instituta u hrvatsko pomorsko pravo je započeto s Osnovom pomorskog zakonika iz 1909. godine. Sadašnji Pomorski zakonik uređuje detaljno institut hipoteke od čl. 219 do čl. 240.

Definiciju hipoteke na brodu nam daje odredba iz čl. 219 Pomorskog Zakonika, sukladno kojoj hipoteka na brodu jest pravo prema kojem je vjerovnik ovlašten namiriti svoju tražbinu iz prodajne cijene broda ostvarene:

- sudskom prodajom ili
- izvansudskom prodajom ili
- uzimanjem broda u posjed i iskorištavanjem broda.

Međutim, a sukladno čl. 219 st. 2 Pomorskog Zakonika, ugovorne strane mogu ugovorom isključiti neke vjerovnike iz gore navedenih ovlasti.

Kako nastaje hipoteka? Načina na koji ista nastaje navedeni u odredbi iz čl. 220 Pomorskog Zakonika i to:

- hipoteka na brodu može nastati temeljem ugovora (ugovorna hipoteka) ili
- temeljem sudske odluke (prisilna sudska hipoteka).

Ugovorna hipoteka na brodu zasniva se upisom u odgovarajući upisnik brodova obzirom da se pravo vlasništva i hipoteka na brodu mogu steći, prenijeti i ukinuti jedino upisom u upisnik brodova. Za potrebe knjižnog režima kojemu je podvrgnuta hipoteka na brodu, koja se temelji na pravnom poslu, a to je ugovor o hipoteci, potreban je pisani oblik toga ugovora koji je preduvjet valjanosti ugovorne hipoteke, s toga pravni posao koji nije sklopljen u pisanom obliku nema pravni učinak.

Ukoliko ugovor ili isprava o hipoteci u kojemu je potpis dužnika javno ovjeren, sadrži izjavu dužnika da vjerovnik može neposredno na temelju ugovora ili isprave zatražiti upis hipoteke u upisnik brodova, kao i izjavu dužnika

da je suglasan da se na temelju tog ugovora ili isprave na brodu na kojemu je zasnovana hipoteka može radi tražbine utvrđene tim ugovorom ili ispravom nakon dospelosti tražbine provesti neposredna ovrha, takav je ugovor ili isprava ovršna isprava temeljem koje se takva ovrha može provesti bez potvrde ovršnosti.

Na temelju ovakve ovršne isprave provedba neposredne ovrhe bit će olakšana, ako se ugovorom o hipoteci predvidi najniža prodajna cijena broda i njegova vrijednost. Naime, kako je to već spomenuto, zakon dopušta strankama da sporazumno odrede vrijednost broda i najnižu prodajnu cijenu broda kao elemente ugovora o hipoteci.

Iz navedenog proizlazi da je ugovor o hipoteci strogo formalan ugovor potreban za upis hipoteke u upisnik brodova i ovršna isprava s kojom hipotekarni vjerovnik može provesti neposrednu ovrhu na brodu.

Hipoteka na brodu koja može nastati sudskom odlukom nazvana je u Zakoniku **prisilna sudska hipoteka**. Osnivanje prisilne sudske hipoteke na brodovima upisanim u odgovarajući upisnik brodova obavlja se uknjižbom. Na brodovima koji nisu upisani u upisnik brodova osnivanje prisilne sudske hipoteke obavlja se pljenidbenim popisom broda, kojeg

se upisuje u privremeni upisni list. Osiguranje vjerovnikovih potraživanja prema dužniku zasnivanjem prisilne sudske hipoteke je najjača mjera osiguranja predviđena Zakonikom u korist vjerovnika, čijom se inicijativom kao predlagatelja osiguranja ova mjera i provodi.

Na temelju ugovora o hipoteci na brodu, sastavljenog u obliku javnobilježničke isprave koja predstavlja ovršnu ispravu, provodi se upis hipoteke u upisnik brodova kojim se upisom osniva hipoteka. Ova javnobilježnička hipoteka, dakle, kao i sudska hipoteka, nastaje upisom u upisnik brodova.

Jednom kad smo osnovali hipoteku na plovilu, koja prava ima hipotekarni vjerovnik? Temeljna ovlaštenja hipotekarnog vjerovnika u stadiju namirenja tražbine proizlaze iz same definicije hipoteke na brodu. Prema zakonskoj definiciji hipoteke na brodu iz čl. 219 Pomorskog Zakonika, temeljna ovlaštenja hipotekarnog vjerovnika obuhvaćaju:

- a. namirenje tražbine iz prodajne cijene broda ostvarene sudskom prodajom;
- b. namirenje tražbine iz prodajne cijene broda ostvarene izvansudskom prodajom;
- c. namirenje tražbine uzimanjem broda u posjed i iskorištavanjem broda.

U ovom članku nećemo analizirati ovršne odredbe o sudskoj prodaji predmeta ovrhe već ćemo samo kratko napomenuti kako se ovrha radi namirenja tražbine provodi prinudnom prodajom broda na temelju odgovarajuće ovršne isprave u kojoj se utvrđuje postojanje, visina i dospelost vjerovnikove tražbine.

Namirenje vjerovnikove tražbine putem izvansudske prodaje broda uvodi Zakonik u hrvatsko pravo radi olakšanja kreditiranja hrvatskih brodara od stranih kreditora, vjerovnika ili banaka kojima zakon daje mogućnost privatne prodaje broda radi namirenja njihove hipotekom osigurane tražbine. Prije smo vidjeli da ovlaštenje hipotekarnog vjerovnika da namiri svoju tražbinu izvansudskom prodajom broda ulazi u zakonski sadržaj hipoteke na brodu. Poblizje to ovlaštenje uređuje članak 221. stavak 1. Zakonika, koji kaže da u slučaju izvansudske prodaje broda vjerovnik može slobodno prodati brod. Zakonik propisuje da u tom slučaju vjerovnik mora postupiti pažnjom dobrog privrednika, te postići razumnu cijenu s obzirom na stanje broda i cijenu takvih ili sličnih brodova na tržištu te njegovu opterećenost stvarnim pravima drugih osoba, a u suprotnom vjerovnik odgovara dužniku

za svu štetu koju mu je prouzročio time što nije postupio u skladu s navedenom odredbom. Mogući višak sredstava dobivenih takvom prodajom vjerovnik je dužan isplatiti dužniku u roku od osam dana po primitku kupovnine.

Sukladno čl.222 Pomorskog Zakonika, vjerovnik koji se koristi pravom na izvansudsku prodaju broda ovlašten je zatražiti upis zabilježbe izvansudske prodaje u upisnik brodova. Nakon navedene zabilježbe nedopušteni su upisi na temelju raspoložbe dužnika. Kupac koji kupi brod od hipotekarnog vjerovnika koji se koristi pravom na izvansudsku prodaju iz članka 219. stavka 1. ovoga Zakonika stječe pravo vlasništva na brodu neovisno o stvarnom odnosu između vjerovnika i dužnika. Kupac je ovlašten tražiti upis prava vlasništva u upisniku brodova na temelju ovjerovljenog ugovora o prodaji ili ovjerene isprave iz članka 213. stavka 3. Pomorskog Zakonika.

Sukladno čl. 224. Pomorskog Zakonika, u slučaju izvansudske prodaje broda kupac je, na temelju izvotka iz upisnika brodova i javno ovjerovljenog ugovora o prodaji ili ovjerene isprave iz članka 213. stavka 3., ovlašten neposredno tražiti ovrhu protiv dužnika

radi predaje broda u posjed. U slučaju preuzimanja broda u posjed i njegova iskorištavanja radi zaštite svojih interesa vjerovnik može zaprimati prihode broda, te zaradu rabiti za namirenje svoje tražbine. Prilikom preuzimanja broda u posjed i njegova iskorištavanja vjerovnik mora postupiti pažnjom dobrog gospodarstvenika.

Posebno napominjemo kako sukladno čl. 226 Pomorskog Zakonika, vjerovnik kasnije upisane hipoteke na brodu treba pribaviti suglasnost vjerovnika prije upisane hipoteke na brodu za preuzimanje broda u posjed i/ili izvansudsku prodaju.

Na hipoteci na brodu može se, na temelju ugovora, osnovati **nadhipoteka** u korist treće osobe uz uvjete iz članka 219. ovoga Zakonika. U navedenom slučaju, hipotekarni dužnik mora namiriti svoj dug hipotekarnom vjerovniku samo uz pristanak nadhipotekarnog vjerovnika ili ako dužnu svotu položi u sud. Ako hipotekarni dužnik tako ne postupi, hipoteka na brodu ostaje na snazi za tražbine nadhipotekarnog vjerovnika. Hipotekarni vjerovnik može preuzeti posjed broda i iskorištavati brod i/ili ga prodati izvansudskim putem samo uz pisano odobrenje nadhipotekarnog vjerovnika. Sukladno čl. 227 st. 4 Ugovor zaključen protivno gore navedenoj odredbi je ništavan.

Hipoteka na brodu prostire se i na pripadak broda osim u slučaju kad je u upisniku broda zabilježeno da je pripadak u smislu članka 218. stavak 2. ovoga Zakonika u vlasništvu druge fizičke ili pravne osobe. Sukladno čl. 229 Pomorskog Zakonika hipoteka na brodu prostire se i na ove uzgrednosti broda:

- 1) tražbine po osnovi naknade štete za još nepopravljena materijalna oštećenja koja je brod pretrpio,
- 2) tražbine po osnovi zajedničke havarije, ako se ona odnose na još nepopravljena materijalna oštećenja broda.

Hipoteka na brodu prostire se i na naknadu iz osiguranja broda koja pripada vlasniku broda ako nije drugačije ugovoreno, međutim, ne prostire se na vozarinu, prevozninu, tegljarinu i zakupninu ni na nagrade za

obavljeno spašavanje na moru, ako nije drugačije ugovoreno.

Sukladno čl. 234. Pomorskog Zakonika, brod opterećen hipotekom može biti trajno povučen iz plovidbe samo uz prethodni pristanak hipotekarnih vjerovnika. Ako nema pristanka hipotekarnog vjerovnika prema odredbi stavka 1. ovoga članka, hipotekarni dužnik ima pravo zahtijevati od suda da se brod proda nadmetanjem na javnoj dražbi.

Kako prestaje hipoteka na brodu? Da li hipoteka na brodu prestaje promjenom vlasnika broda? Osim, naravno ukoliko nije odredbama Pomorskog Zakonika drukčije određeno, hipoteka ne prestaje promjenom vlasnika broda, već sukladno čl. 236 Pomorskog Zakonika ista prestaje:

- 1) brisanjem hipoteke,
- 2) prodajom broda u ovršnom ili stečajnom postupku,
- 3) izvansudskom prodajom broda,
- 4) proglašenjem broda pomorskim plijenom, odnosno ratnim plijenom na moru, ali ukoliko brod bude oslobođen, hipoteka se ponovno uspostavlja,
- 5) prodajom broda na javnoj dražbi sukladno članku 171. stavku 11. ili članku 840.n ovoga Zakonika.

Zaključno možemo reći kako smo ovim člankom pokušali dati uvid u glavne karakteristike hipoteke na brodu te u neophodnost, kad je riječ o ugovorenoj hipoteci, sastavljanja detaljnog i kvalitetnog ugovora o osnivanju hipoteke u kojem će se nadopuniti svi zakonski nedostaci koji reguliraju predmetni institut. Prava i obveze u ugovoru samostalno se dogovaraju s drugom stranom te one ovise o potrebama i mogućnostima ugovornih strana i različite su od slučaja do slučaja. Međutim, ono što je potrebno još jednom naglasiti jest da predmetni ugovor OBAVEZNO MORA BITI U PISANOJ FORMI. Dakle, zakonom nisu točno određene klauzule koje moraju biti sastavni dio ugovora, stoga i nepostoji tzv. „špranca“ ugovora, već je navedeno prepušteno odvjetnicima stranaka koji će, uzimajući u obzir prava, obveze i interese jedne i druge ugovorne strane sastaviti ugovor u pisanoj formi. S toga savjetujem strankama da se u takvim slučajevima, a sve kako bi se izbjegla kriva tumačenja ugovora i eventualni sudski sporovi, obrate svakako odvjetniku specijaliziranom u materiji.

Za sve daljnje informacije, prijedloge tema i pravno savjetovanje slobodno nas kontaktirajte na: www.lawparis.com **BN**

YACHT-POOL
INTERNATIONAL

...više od osiguranja!

YACHT INSURANCE d.o.o.
 Mate Vlašića 45a, 52440 POREČ
 info@yacht-pool-croatia.hr
 +385 91 2 633 300

www.yacht-pool.eu